

In memoriam Szabó Gábor

Életének 81. évében, 2022. október 21-én hosszan tartó, méltósággal viselt súlyos betegség után örökre megpihent Prof. Dr. Szabó Gábor, a Magyar Tudományos Akadémia doktora, a Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar professor emeritusa, az Ihrig Károly Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola korábbi vezetője.

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetemen (MKKE) 1960-ban kezdte meg tanulmányait agrár-pénzügyi szakon. Ekkor kapta meg a későbbi Agrárközgazdasági Tanszéktől azt a nagyon erős agronómiai képzést, amely elindította a pályáján. Tanulmányait végig kitűnő eredménnyel végezte, így az 1964-ben diplomát szerzett hallgatók közül egyedül kapta meg a Felsőoktatási Tanulmányi Érdemrend Kitüntetését. Tanulmányait befejezve a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) Közgazdaságtudományi Intézetében a Mezőgazdasági Osztályon kezdett el dolgozni és kutatni. 1973 őszén védte meg „A mezőgazdasági termőföld gazdasági értékelése” c. kandidátusi értekezését, mely némi átdolgozást követően könyvként jelent meg 1975-ben az Akadémiai Kiadónál. 1974 szeptemberétől a Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Karának (PTE KTK) jogelődjéhez, az MKKE Pécsi Kihelyezett Tagozatára került, ahol először tudományos főmunkatársként dolgozott, majd 1975-ben, amikor a kar a PTE Közgazdaságtudományi Kara lett, egyetemi docensi kinevezést kapott. 1985 és 1993 között a Kertészeti Egyetem tanszékvezető egyetemi tanára és eközben 1991. február és 1992. augusztus között a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium (KTM) helyettes államtitkári feladatait is ellátta. Ezen felkérés hatalmas

megtiszteltetés volt a számára, hiszen a környezetvédelem elkötelezett híveként szerzett jórészt elméleti ismereteit a gyakorlatban is hasznosítani tudta.

Szabó Gábor élete legnagyobb szakmai teljesítményének tartotta, hogy 1991-ben szerepe lehetett a súlyos gazdasági helyzetben lévő ország további eladósodásának megakadályozásában azáltal, hogy a szovjet csapatkivonásokkal

kapcsolatos környezetvédelmi tárgyalások során – az általa vezetett ökológiai munkacsoport áldozatos és precíz munkájával – hatalmas mértékű károkat tárt fel, melynek eredményeként a szovjetek elálltak a kárigényektől, hiszen azokat a magyar fél teljes mértékben ellentételezte.

1993–2000 között Kaposváron, a PATE ÁTK-on egyetemi tanárként dolgozott. A Debreceni Egyetemre 2000-ben került, ahol tanszékvezető, intézetvezető és doktori iskola vezető volt. Az általa oktatott fő tantárgyak az agrárgazdaságtan, agrárpolitika, környezet-gazdaságtan és a magyar agrárgazdaság EU-harmonizációja tárgyköréhez kapcsolódtak. A haladás, a változás, a fejlődés elkötelezett támogatójaként folyamatosan reformálta, új alapokra helyezte az általa gondozott kurzusokat, amelyek így nemcsak a szakterületek hagyományos értékeinek átadását tették lehetővé, hanem a legfrissebb kutatási eredményekről folyó diskurzusoknak is fórumává válhattak. Sok tehetséges és szorgalmas hallgató írta nála a diplomadolgozatát, díjnyertes kari és OTDK-dolgozatát, majd doktori disszertációkat. 2000-ben, első tanszéki értekezletén megígérte a kollégáinak, hogy a tanszéket családjának és nem hivatalának fogja tekinteni. Amikor évek múltán beszéltünk Pro-

fessor úrral, illetve a családjával, akkor már a „debreceni családjaként” emlegette a kollégákat. Töretlen bizalma, őszinte, féltő szeretete részünkről is viszonzásra talált. Megtisztelő érzés volt Professzor úr „debreceni családjának” tagjává válni és viszonzni ezt a szeretetet.

Szabó Gábor professzor úr az 1960-as évek második felében kezdte meg tudományos pályafutását. Eleinte a földek értékével kapcsolatos vizsgálatokat folytatott, azonban igen hamar, már az 1970-es évek első felében komolyan foglalkozott olyan előremutató és komplex tudományos kérdésekkel, mint a környezet védelme. Kutatói munkásságában mindig összetett formában foglalkozott az egyes témakörökkel, arra törekedve, hogy minél több oldalról világítsa meg vizsgálati területeit. A rendszerváltás környékén tudományos figyelme középpontjába az agrárreformok hatásai kerültek, alaposan körüljárta Magyarország európai integrációjának hatását a mezőgazdaságra. Az első szabadon választott kormány helyettes államtitkáráként kiterjedt elméleti tudását a gyakorlatban is hasznosíthatta. Akkori tárgyalópartnerei is egy rendkívül felkészült szakemberként jellemezték, aki mély intellektussal és nagyfokú empátiával rendelkezett.

Szabó Gábor mindig is fontosnak tartotta a kutatás mellett az oktatást és a tudományos utánpótlás nevelését. Ugyan már a kandidátusi rendszerben is vállalt témavezetői feladatokat, tehetséggondozási tevékenysége mégis az 1990-es évek végétől vált meghatározóvá. Iskolateremtő témavezetői munkásságának eredményeként összesen 12 doktoranduszot segített a tudományos fokozat megszerzéséhez, többeket kollégáival együttműködésben, társtémavezetőként. Kutatói eredményeivel, illetve kutatóként gyakorlati hatásával nagyban hozzájárult a debreceni agrárközgazdasági iskola megerősödéséhez. Karizmatikus szakemberként mindenki érdeklődését fel tudta kelteni szakterülete iránt. Tanítványai közül töb-

ben ma is a Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Karán tanítanak, illetve doktori témavezetőként is szerepet vállalnak a tudományos közösség fejlesztésében. Emberi és szakmai nagyságát, az iránta érzett tiszteletet mi sem jellemezte jobban, mintsem a tény, hogy tanítványai, de még tanítványainak tanítványai is csak úgy emlegették Szabó Gábort, hogy „a Professzor Úr”.

Szabó Gábor professzor úr 2001 és 2010 között a Debreceni Egyetem Ihrig Károly Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola vezetőjeként tevékenykedett. Egy jól működő tudományos műhelyt örökölt, azonban a nemzetközi tapasztalatai alapján elkezdte a doktori iskola átstrukturálását. Ösztönözte a hallgatókat a külföldi konferenciákon való részvétellel, a képzés során egzaktt követelményrendszert dolgoztak ki a publikációk tekintetében, illetve modern módszertani eljárásokkal ismertette meg a hallgatókat. A képzés diverzifikálása érdekében külső szakembereket is bevont a PhD-oktatásba. Ennek eredményeként a doktori iskola hazai és nemzetközi kapcsolatrendszere sokat erősödött, jelentősen kiterjedtebbé vált. Professzor úr szakmai alaposágát mutatja, hogy valamennyi munkahelyvitára benyújtott PhD-disszertációt és tézisfüzetet átnézett és észrevételeket fogalmazott meg. A doktori iskola az ő javaslatára vette fel az agrárpolitikával, agrárstatisztikával és szövetkezőkkel foglalkozó, néhai neves kutató, Ihrig Károly nevét. A doktori iskola vezetése ideje alatt kezdte meg dinamikus fejlődését, több akkreditációs eljárás esett erre az időszakra, amelyeken minden esetben magasan megfelelt a Magyar Akkreditációs Bizottság (MAB) által előírt követelményeknek.

A doktori iskola vezetőjeként minden doktorandusz kutatási területét jól ismerte, tanácsaira és iránymutatásaira bármelyik fiatal kutató bátran számíthatott. Személyiségéből kifolyólag kikezdehetetlen szakmaisággal, nagy morális mélységgel, szigorú szeretettel irányította a kutatói utánpótlás

képzését. 2010-től visszavonult ugyan a doktori iskolában vezetői feladatától, azonban törzstagként továbbra is hűen, odaadással szolgálta a Debreceni Egyetemet. Felkészült munkájára, elmélyült elemzéseire mindig számíthatott az Ihrig Károly Doktori Iskola közössége. Amíg egészsége lehetővé tette, rendszeresen látogatott debreceni és budapesti tudományos konferenciákat, számos bizottságban töltött be tagságot – egyebek mellett a Magyar Tudományos Akadémián is. Még ezelőtt pár évvel is több lapszámon át tartó, kiemelkedő szakmai visszhangot eredményező vitasorozatot gondozott a mezőgazdaság hatékonyságával és foglalkoztatási aspektusaival kapcsolatos kérdésekről az általa oly nagyra tartott *Gazdálkodás* című folyóirat hasábjain.

Szabó Gábor főszerkesztősége alatt jelent meg 1997-ben a *Studies in Agricultural Economics* (SAE) első száma, s professzor úr sokat tett azért, hogy letegye egy Magyarországon készülő, angol nyelvű nemzetközi agrárközgazdasági tudományos folyóirat alapjait.

Szakmai és tudományos tevékenységét számos állami és szakmai testület ismer- te el. 1991-ben Miniszteri dicséretben és emléklapokban részesült „Elismerésül a környezeti károk felmérésében végzett munkában”, valamint az 1997 és 2002 közötti időszakra elnyerte a Széchenyi Professzori Ösztöndíjat. 2003-ban a Magyar Köztársaság ezüst érdemkeresztje, illetve *Pro Scientiis Agriculturae* díjban is részesült. 2008-ban Szent-Györgyi Albert-díjat kapott, 2009-ben a debreceni agrár-felsőoktatásért emlékérmét, majd 2012-ben a debreceni agrárkutatásért emlékérmét adományozta neki az intézmény. Ezen kívül az Ihrig Károly aranyplakettben is részesült.

Professzor Úr szerint az egyén teljesítményét három dimenzióban kell értelmezni: az egyén szintjén (önmegvalósítás – példamutatás), a család szintjén (a nagycsalád szintjén értelmezendő) és a közösség szintjén (munkahely, lakóköznyezet, szak-

ma, ország, nemzetközi szint). Munkássága során ezen három szint közötti egyensúlyra törekedett, miközben a családja mottója határozta meg a mindennapjait, mely szerint „tiszteségesnek lenni, és akinek lehet, segíteni”. Ez a mottó családja, „debreceni családtagjai”, illetve a hazai és nemzetközi agrárközgazdasági tudományos közösség tagsága szerint is nemcsak életének vezérfonala lett, hanem példamutató életével meg is tudta valósítani ezt a markáns vállalást. Családja iránt érzett őszinte és mély szeretete áthatotta igaz társának, feleségének, Gitta néninek, valamint három gyermekük és egy unokájuk életét is. Mindig büszkeséggel és boldogsággal mesélte közvetlen munkatársainak mindazokat a sikereket, amelyeket családtagjai értek el. Professzor úr munkásságát fia, dr. Szabó G. Gábor viszi tovább, ápolva és gazdagítva édesapja tudományos örökségét.

Professzor úr tanítványaként elmondhatom, hogy olyan értékeket és normákat tanulhattunk tőle, amelyeket az élet minden területén hasznosítani tudunk. Alaposság, körültekintés, figyelem, szeretet, hűség, odaadás és a fejlődés, a tanulás iránti folyamatos és csillapíthatatlan vágy, illetve a sportok iránti rajongásából kifolyólag is a töretlen hit mások tisztességében, a fair playben – úgy vélem, ezek az elvek egy sokkal szebb világ létrejöttét is lehetővé tennék.

Szabó Gábor professzor úr halálával a hazai és nemzetközi agrárközgazdasági közösséget pótolhatatlan veszteség érte. Az új kutatásokra mindig nyitott, klaszszikus műveltségű személyisége, az általa megfogalmazott kérdések és válaszok mindannyiunknak hiányozni fognak.

Szabó Gábor professzor urat a Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar saját halottjának tekinti. Emlékét kegyelettel megőrizzük.

2022. október 21.

Dr. Rákos Mónika
egyetemi docens

DE Gazdaságtudományi Kar